

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto III.

V Ljubljani, 7. kimavca 1907.

Št. 9.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17. ▲ ▼ ▲

Prvi slovenski dekliški licej.

Ob Bleiweisovi cesti v Ljubljani se dogradi že v kratkem krasno novo poslopje. Ta palača, opremljena z vsemi napravami moderne šole, je namenjena višji izobrazbi slovenskega ženstva, ker v njej bodo prostori mestnega dekliškega liceja, ki se otvori 4. oktobra t. l. Z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 13. aprila 1906, št. 1029 je bil novi statut te šole odobren. Zdaj se morejo slovenske matere odločiti glede nadaljnje izobrazbe svojih hčera. Že doslej je zahajalo na trirazredno mestno višjo dekliško šolo mnogo gojenk z dežele; gotovo pa je, da bo poslej obisk zunanjih gojenk še mnogoštevilnejši, ker dobimo z novo to šolo te dni prvi slovenski šestrazredni licej z raznimi praktičnimi tečaji. S tem odpade po krvi in jeziku slovenskim materam in očetom vsak izgovor, da Slovenci nimamo višjega izobraževalnega zavoda. Od sedaj nadalje ne bo »treba« več slovenskim deklicam zahajati v ponemčevalni Huth-Hanssov institut, pa tudi ne v razne višje »Sacre-Coeure«, in druge zavode, kjer so se večinoma vse le ponemškutarile, in kjer so se navzele samó nečimerne spakovanja, potratnosti v oblekah ter so se naučile prezirati svoj narod in svoj jezik.

Poslej imamo slovenski moderni licej, in sramota za vsakogar, ki bi še nadalje podpiral sovražne tujce s svojim denarjem in svojo krvjo!

Kakor znano, je mestni dekliški licej ustanovljen od mestne občine ljubljanske kot višja dekliška šola ter ima namen, podajati deklicam s posebnim ozirom na nove jezike in njih slovstva ženskemu značaju primerno občno omiko in sicer višjo, nego jo morejo podati ljudske in meščanske šole; pripravljati jih s tem tudi za poznejšo stanovsko izobrazbo.

Učni jezik je slovenski. V kolikor se morebiti po potrebi sme rabiti tudi nemščina pri kakem učnem predmetu, to določi kuratorij za vsak slučaj in vsakokratno potrebo na predlog ravnateljstva ter si izprosi za to odobrenja c. kr. deželnega šolskega sveta. Mestni dekliški licej ima za sedaj šest razredov. Liceju pa se smejo z dovoljenjem c. kr. deželnega šolskega sveta

pridružiti za posebno stanovsko izobrazbo tudi raznovrstni strokovni nadaljevalni tečaji; sme se pa tudi izpopolniti navzdol s posebno pripravljalno ljudsko šolo.

Učni predmeti na mestnem dekliškem liceju so: Obvezni predmeti: Veronauk, slovenščina, nemščina, francoščina, oziroma laščina, zemljepis, zgodovina s posebnim ozirom na kulturno in umetnostno zgodovino, matematika, prirodopis, fizika, prostoročno risanje in geometrični nazorni nauk, vzgojeslovje, lepopisje, ženska ročna dela od I. do III. razreda.

Pri vstopu imajo starši gojenk, oziroma njih zastopniki, izjaviti, kateri izmed jezikov — francoščina ali laščina — bode za dotično gojenko obvezen predmet. Dotični jezik ostane za gojenko obvezen za vso učno dobo.

Neobvezni predmeti: Petje, telovadba, ženska ročna dela za IV., V., VI. razred, gospodinjstvo za gojenke VI. razreda, stenografija za gojenke IV., V., VI. razreda.

Tu pogrešamo kakega slovanskega jezika in njegovega slovstva. Slovenska občina ljubljanska in zavod z Gorupovimi ustanovami bi že smela imeti dovolj »poguma«, da vpeljeta na svojem slovenskem zavodu pouk v rusčini in srbo-hrvaščini vsaj kot neobvezna predmeta!

Deklice, ki hočejo vstopiti v I. razred liceja, se morajo izkazati: da so že, ali da bodo vsaj do konca tistega solarnega leta dopolnile 10. leto ter da imajo toliko znanja, kolikor se ga pridobi v prvih štirih šolskih letih.

Svoje znanje morajo dokazati s sprejemno izkušnjo po določitih, ki veljajo za srednješolske učence slovenskih vzporednic, iz veronauka, slovenskega jezika in računstva ter nemškega čitanja in pisanja.

Deklice, ki hočejo vstopiti v kak višji razred liceja, se morajo poleg zadostne starosti izkazati z javno veljavnim izpričevalom, da so z uspehom dovršile prejšnji letnik enako organiziranega zavoda, eventualno narediti sprejemno izkušnjo. Deklice, ki prestopijo iz kakega razreda meščanske šole v kak razred dekliškega liceja, pa se smejo oprostiti sprejemne izkušnje

iz onih predmetov, ki se uče v istem obsegu na meščanskih šolah, ako so se jih z uspehom naučile.

Za sprejemno izkušnjo v kak višji razred je plačati takso 20 kron.

V koliko se smejo tudi izredne gojenke pripuščati k posameznim predmetom, to določa učiteljski zbor; vendar skupno število gojenk zaradi tega ne sme presezati dopustnega najvišjega števila v razredu.

Število gojenk v enem razredu praviloma ne sme presegati 40. Kadar bi jih bilo več, je odpreti vzporednico. Vsaka gojenka plača pri vpisovanju začetkom šolskega leta 4 krone prispevka za učila; pri novem vstopu pa vrhutega še 4 krone sprejemnine. Vsaka gojenka plačuje primerno učnino, ki jo določi na predlog kuratorija mestni občinski svet. V slučajih darovitosti in ubožnosti, ki so vredni posebnega uvaževanja, sme kuratorij posamezne gojenke oprostiti učnine. Za prvi tečaj prvega letnika ni nobenega oproščenja. Za oproščenje od učnine veljajo vobče pogoji, kakršne zahteva naučna uprava od srednješolskih učencev.

Verske dolžnosti gojenk so, kolikor dopuščajo krajevne razmere, iste, kakor na zavodih z značajem srednjih šol.

Gojenke prejmejo kakor na državnih srednjih šolah koncem vsakega polletja šolska izpričevala.

Na podlagi splošnih uspehov gojenke med šolskim letom sklene učiteljski zbor, se li pomakne v višji razred. Ako se ne more jasno razsoditi o sposobnosti gojenke za višji razred, naj se vrši premestna izkušnja vpričo ravnatelja. Isti razred se sme ponavljati samo enkrat. Pri klasifikaciji se rabijo isti redi kakor na srednjih šolah; takisto se določa tudi splošni red v napredku. V pridobitev gotovih pravic se vvedejo fakultativne zrelostne izkušnje.

V vseh vzgojnih in učnih vprašanjih je ravnatelju na strani po njegovem predlogu določena učiteljica (nadzorovalna dama) s svojim svetom, ki naj bi bil pač vedno le v duhu naprednega časa in svobodomiselno uvažujoč individualitete! Tega doslej ni bilo zmeraj! Pravi učitelji (prave učiteljice) imajo naslov licejski učitelji (licejske učiteljice). Med učiteljskim osebjem bodi vedno tudi neko (?) število učiteljic.

Učne knjige in učila se izbirajo izmed onih, ki jih je potrdilo ministrstvo za srednje šole ali učiteljska in dekleške liceje. Vsi srednješolski predpisi o učilih, zbirkah in knjižnicah, sploh o vnanji in notranji upravi, o obiskovanju prostih predmetov, o porabi taks, ki se plačujejo za preizkušnje itd., veljajo mutatis mutandis tudi za dekleški licej. Zlasti se ravna pričetek in sklep šolskega leta, počitnic in šole prosti dnevi po državnih srednjih šolah kranjskih. Vendar naj se — v kolikor mogoče — poučujejo obvezni predmeti dopoldne. Sploh naj se ravna tudi v vseh drugih vpra-

šanjih, za katera ni posebnih določeb, po predpisih za srednje šole.

Obveznih predmetov se gojenke ne smejo oproščati; le risanja in ročnih del sme na podlagi zdravniškega izpričevala učiteljski zbor oprostiti kako gojenko.

Na telesni razvoj gojenk naj se obrača vsa pozornost. Zato se dopušča med 2. in 3. učno uro dopoldne 15 minut, med 3. in 4. po 10 minut odmora, da se gojenke gibljejo po hodnikih, eventualno po dvorišču ali šolskem vrtu, šolske sobe pa se prezračijo. Tudi je skrbeti za izdatne šolske igre pod vedrim nebom.

V zadnjih razredih naj obiskujejo gojenke pod vodstvom učiteljev strokovnjakov korporativno muzeje, dobrodelne zavode, tvornice itd., da se vvedejo tudi v realno življenje in se seznanijo z njega pojavi in nalogami. Tudi umetniških razstav, gledaliških predstav in koncertov naj bi se na liceju ne pozabljalo.

Mestni dekleški licej spada v vrsto srednjih šol in ga nadzoruje neposredno nadzornik za srednje šole.

Zavod upravlja in vodi občinski svet, kuratorij in ravnatelj. Občinski svet dež. stol. mesta imenuje na predlog kuratorija ravnatelja ter stalno in začasno nameščeno učiteljsko osobje; sklepa o izpremembi statuta in organizacije zavoda; dovoljuje potrebna denarna sredstva; določa na predlog kuratorija visokost učnine; voli predsednika in svoje zastopnike v kuratorij ter dovoljuje dopuste, če presegajo dobo šestih tednov.

Kuratorij sestavlja predloge in poroča o vseh stvareh, ki potrebujejo sklepa občinskega sveta; izvršuje gospodarstvo; skrbi za to, da se izvršuje statut, učni načrt in disciplinarni red; predlaga občinskemu svetu premembo statuta in organizacije liceja; odloča kot zadnja inštanca glede disciplinarnih kazni gojenk; sklepa o oproščenju od učnine; obravnava o osebnih stvareh učiteljskega zbora; dovoljuje ravnatelju in učnemu osebjem dopust do dobe šestih tednov; skrbi za primerne prostore in njih vzdrževanje ter sestavlja letni proračun zavoda ter čuva sploh vsestransko interese šole in pospešuje njen razvoj. Da tem laže izvršuje svojo nalogo, ima pravico od slučaja do slučaja pozvati na posvetovanje tudi druge zaupne osebe in zlasti tudi vplivne dame.

Slovensko napredno in svobodomiselno ženstvo se od srca veseli otvoritve bodočega dekleškega liceja, ki bo dajal našemu narodu vedno več in več resnično prosvetljenih slovenskih deklic, narodno-zavednih in za življenski boj dobro pripravljenih slovenskih mater in gospodinj! Kakoršno ženstvo, tako moštvo in taka prihodnja usoda našega naroda!

V mraku.

Včasí se dvigne
tiha in mirna,
kot da iz groba
bi izpuhtela,
kot da bi mrtva
spet zaživela ...
Pa me pogleda
tiho proseče:
to so pogledi
deve ljubeče,
kadar si z dragim
v mraku šepeče ...

Polja zagrne
noč iz daljav,
v grob se povrne
moja ljubav ...

Rusmir.

Izdajica.

Črtica, Spisala Mara Gregoričeva.

Volitve so se izvršile v prilog nasprotnikom. S povešenim pogledom, kakor iz sramote, da so premagani od manjšine, korakajo slovenski možje skozi vas. Z volišča se vračajo na dom, kjer čakajo že nestrpno žene in dekleta boljšega sporočila, nego so jim ga donesli gošorajniki.

»Zmagali smo, je-li oče, stric, brat?« oglase se rodoljubne ženske.

Nemo zanikanje z glavo; resnobno-tužen pogled iz solze skrivajočih oči in mahljaj z desnico zadošča, da planejo žene razjarjene kvišku, okrožujoč svoje moške.

»Kaj? Mi smo izgubili, mi propadli? Kaj, oni vsiljenci naj gospodujejo nad nami? Nemogoče! Saj jih je le peščica!«

»Da!« oglasi se sedaj postaren mož. »Toda onih naših je v obilici, onih gnilih.«

»Pa kateri, kateri so ti zaslepljenci? Z vilami jim pojdemo naproti! Mi propadli, mi? Ah, ah, šiba božja nas je zadela!« zajočejo žene.

»Potolažite se! Šiba božja, pravite? Kaj še! Čemu bi nas Bog kaznoval, kaj so morda oni boljši nego mi? Kdo ga preklinja vsaki dan, vsako uro, ali ne oni?« —

»Dà, oni, ki so zmagali! Ni je več pravice! Kaj smo še morali dočakati,« so javkale zopet žene.

»Osleparili so nas,« se je oglašil sedaj mladenič, ki še ni imel pravice voliti.

»Denar, denar jim je pomagal, s katerim so ga podkupili!«

»Koga, kje, katerega? Da mu razbijemo črepinjo; povejte vendar!« so kričale žene.

»Globočnika!«

»Njega?«

»Zadnji trenotek je pregovoril dvajset naših s par kapljami in nekoliko deseticami.«

»Opljuvamo ga; polijemo! Fej! Fej! Kakšna sramota za našo vas!«

»Ti razbojnik ti! Naj se pogrezne živ v pekel!«

»Kaj bi se toliko jezili in človeka kleli, ki ga je ustvaril Bog, ko nas,« se je oglašila sedaj stara siva ženica, ki ni mogla slišati kletve. »Danes so zmagali oni, drugič bomo pa mi, pa bo zopet veselje; kaj je treba toliko krika. Nekdaj se za tako reč nismo niti prepirali in vendar smo še živi,« je povzela zopet sključena babica.

»Zato pa se moramo mi sedaj temveč boriti, ker ste bili vi takrat toli nezavedni.«

»Mi propadli! Kaj poreko drugod?«

»Mi premagani! Prodanil!«

»In ravno Globočnik!«

»Kdo bi bil dvomil o njegovem narodnjaštvu? Judež! Prodal nas je tujcu!«

*

Solnce zahaja za golim hribovjem in siplje svoje pramene po svežih valih rahlega morja. Ko zlati trakovi se morski valovi drve drug za drugim, šumeče lahno, bujno, ko debela, gosto tkana svila. Rdečkasto zlata zarja obkroža vse obzorje. Mlad, slok mladenič koraka iz vasice čez pobočje nizdol in se ustavi ob samotni hišici na obrežji, na skalini, katere vznožje so škropili zaganjajoči se morski vali.

Za trenotje je zrl Globočnik v krasni razgled krog sebe, na velike parnike in male čolne, ki so se lahno, ko ptice, pomikali dalje čez morsko ravan. In kakor da ga je naposled pogled v zeleno globoko morje pod seboj vznemiril, je vstopil urno pred hišna vrata. Ravno kar so se odprla. Prikazala se je visoka mladenka vitkega stasa, lepega podolgastega obraza in črnih, bujnih las, ki so se vsipali v dveh kitah čez hrbet, s povitim detetom v naročji.

»Dobro jutro, Anka!«

»Bog naj mi ga dodeli,« odvrne mlada mati, ne ozrša se na prišleca.

»Samo tebi, ljubica, in meni ne tudi?« vpraša mladi mož, najljubeznivejše pobožajoč spečega otroka po svetlih kodercih.

»Tebi? Nebo je premilostno, da ti dovoljuje dihati svežost današnjega dne.«

»Ne razumem te, draga. Slabe volje si. A jaz, tako vesel sem, Anka! Objel bi ves svet. Čuj, nikake ovire ni več, ki bi naju silila še dalje odlašati z zakonom. Glej ga možnjička; sami zlati, veš, he, he!«

»Ne dotakni se me, podleži! Ne oskruni naju s svojo bližino!«

»Anka, mati si mojega otroka, pa me sprejemaš takole? Ali me ne ljubiš več? Ne glej me toli hudo, glej, še otrok se joka!«

»Najino dete plaka le, ker čuti grehoto rodnega očeta!«

»Vedno manje te umem! Daj mi roko, Anka, saj veš, kako te ljubim, da mrem po tebi, ko prvi dan najinega spoznanja.«

»Odidi, zapeljivec, zapeljivec moj in morilec propadlega naroda! — Proč od tod, izdajalec!«

»Izdajalec! Uh, Anka, kaj si rekla? — Boli me tako neizrečeno, veš; črno se mi dela pred očmi, če mi ti to omenjaš. Zato sem se pregrešil, da te dvignem iz sramote, da tvojemu sinčku dam očeta — tebi soproga, — le zato sem se bojeval za toliko denarja. Težko sem ga dobil, zato se veseli z menoj!«

»Še se te ni polotil kes? Brezvestnež! Iz sramote, v katero si me pahnili ti, me more dvigniti le ta moj sin. Le on more v svojem narodu popraviti to, kar mu je oče zakrivil. On se mora bojevati dalje za rod, ki si ga ti izdal nasprotniku! — Danes se več ne sramujem, da imam nezakonsko dete; sramujem se le, da sem kdaj nad vse ljubila in cenila onega, ki ga mora zasramovati vsak otrok.«

»Moja Anka, mene te je sram?« —

»Tebe! Zato idi, — ne poznam te več!«

»Molči in pozabi, kar je bilo! Daj, bodi zopet dobra!«

»Nikoli! Idi in ne pridi več!«

»Naj te poljubim, duša! Vzemi denar, ves je tvoj in najinega otroka!«

»Izgini mi ž njim, izdajica!«

In obrnila mu je hrbet ter zaloputnila za sabo vrata. Obstal je sam, zmeden, prestrašen, osramočen. V duši mu vstaja čut, neznan, a grozen, da je sedaj osamljen na vsem svetu in da nima doma, kjer bi bil komu drag, dobrodošel... Z zaničevanjem so mu vrgli tujci bogato kupnino ter ga odslovili kakor plačano vlačugo, — z zaničevanjem in sovraštvom se mu izogiba vsak domačin... Za sabo čuje le kletve in psovke. Zdaj je bogat, a vendar še večji siromak, kakor je bil poprej.

Spodaj pod hribom svira godba ter se čujejo zmagonosni vriski. Tujci slave zmago, ki jim jo je prodal on na sramoto svojega rodu in v svojo lastno propast. Po hišah slovenskih vlada tihota in tema. Tam pač jokajo, ker se radujejo sovražniki, tam škrip-ljejo z zobmi, ker pojo tujci! A ne, čuj, kaj je to? Tudi z vrta slovenskega doma zveni pesem, mogočna, veličastna, svečana... Glasovi se dvigajo zmagovito v širokih, silnih akordih ter premagajo hrup zmage pijanih tujcev, orijo preko hriba tja daleč preko morske plani ter odmevajo od pečin, da se čuje kakor bi si odpevalo nešteto zborov. A kaj pojo? — Zdaj se čuje povsem jasno:

»Bratje, mi stojimo trdno
kakor zidje grada!
Črna zemlja naj pogrezne,
tega, kdor odpada!«

*

Še tisto noč je izginil Globočnik, in videl ga ni nihče več. Pravijo pa, da je pobegnil preko morja v Ameriko, kjer se je dobro oženil ter je danes bogat trgovec...

Anica je še danes revna šivilja in njen sinček hodi že v šolo.

Ženske v poklicih.

Dri dečkih se razume kar samo ob sebi, da jim preskrbé starši odgojo, ki jim da sposobnost, izbrati si za bodočnost gotov poklic. Šele v zadnjih desetletjih je boj za obstanek primoral rodbine meščanskih krogov, da so začele tudi pri dekletih misliti na ta ali oni poklic. Zato se je seveda precej predru-gačila dekliška vzgoja, Marsikatera obitelj se pač težko poda v te izpremenjene razmere; še so nekatere zaslepljene matere, ki dajo le z bolestjo v srcu izučiti svoje ljubljene hčerke za šivilje, učiteljice, poštne upraviteljice, komtoaristke i. t. d. Saj se čutijo ponižane s tem, da njih hčere služijo, dočim so morda hčere njihovih bogatih prijateljev lahko doma brez dela in truda. —

V uradniških, meščanskih ter manjših trgovskih krogih, kjer so premoženjske razmere navadno skromne, je vprašanje ženskega poklica postalo uprav pereče. Bali, dobrodelne veselice, domače zabave, — vsi ti moderni dekliški trgi so izgubili svojo privlačno silo in svojo moč. Kajti današnji mladi mož hoče ali zlato ribico, ali pa si izbere nevesto, ki jo resnično ljubi, ki mu bo razumna tovaršica ter ga bo podpirala v njegovem stremljenju in mu morda tudi sama pomagala služiti. Že iz tega vzroka je torej prav in dobro, da se dekleta učijo kolikor možno mnogo, saj ne vé, kaj bo potrebovala v bodočem svojem življenju. No, srednji sloji so itak primorani, da preskrbé tudi svojim hčeram kosce kruha.

Nasprotno pa vlada še skoraj prav povsod nazor, da hčerkam »gornjih desetisoč« ni treba služiti, da lahko ostanejo doma, dokler se ne omože. Toda to je napačno. Vsaka ženska, najsibo uboga ali bogata, visoka ali nizka, vsaka naj se izobrazí v poklicu, ki jej je najbolj prikladen; vsaka naj spozna resnobo in silo dela. Le na ta način bo vzgojilo človeštvo mesto

parfimiranih igračic cele ljudi, namesto puhlih marionetk resna bitja.

Torej: vsako dekle naj se uči delati, vsakemu dekletu naj se da prilika, da postane samostojno. Dekletova stvar je potem, ali se hoče poslužiti te samostojnosti ali ne...

Ti stavki se glase priprosto, a pomenjajo velik prevrat vsega dosedanjega naziranja o poklicu žene, o kateri so rekali doslej da »spada v hišo«. Danes pa so dekleta, hčere, ki so ostajale svoj čas doma in so opravljale boljše gospodinske posle ter vezle papanom šolne in spalne čepice, pletle nogavice, igrale nekoliko na klavir ter pohajale k svojim znankam »na kavo«, taka dekleta so v XX. stoletju — luksuz.

Pa ne le to! Dekleta brez pravega delokroga se tudi dolgočasijo in postanejo pred časom stara, črna in strupena. A nič ni zopernejšega ko domišljava puhloglavka in sitna obupanka! Zato je vedno boljše, da si voli ženska kak poklic, ki ji krajša čas, ji lepša življenje ter ji utrja zavest, da je čemu potrebna. Vsaj garancija mora biti, da se ženska — dekle — mati — udova — v sili in potrebi tudi sama prebije skozi življenje, da ima njeno življenje kako vsebino, kak namen. Delo bodi ženski čast in ponos!

Mila Dobova.

Ibsen in ženske.

Norveški pisatelj, John Paulsen je izdal v Berlinu knjigo »Spomini na Henrika Ibsena«, v kateri podaja mnogo zanimivih podrobnosti o Ibsenovem življenju doma, o njegovih nazorih itd. Za nas je eno najzanimivejših mest ono, kjer govori Paulsen, kako je mislil veliki norveški pesnik-dramatik Ibsen o ženskem vprašanju.

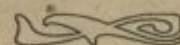
»Ibsenovo razmerje napram ženskam« — pravi Paulsen — »izpočetka ni bilo povsem laskavo, in trebalo je mnogo časa, dokler si je ustvaril Ibsen svobodnejše in simpatičnejše naziranje o stališču ženske v modernem društvu. Kar ga je z ženskim vprašanjem nekoliko sprijaznilo, je bil njegov zakon in njegova žena, ki ni bila ostalim ženam njegove okolice prav nič slična in ki je v nekaterih njegovih igrah junakinja... Pred leti je imel Ibsen ženske, kar se tiče logičnega mišljenja, za inferiorna bitja in je menil, da ženska ni za resne razgovore. Divil se je ženski pravzaprav samo navidezno; prisvajala ga je le ženska lepota, ljubeznivost, dobrosrčnost. Če se je pa bilo treba odločiti, ali naj se razgovarja z najzanimivejšo, najnadarjenejšo žensko, ali s prav navadnim moškim, se je gotovo odločil za moža. — Toda potem je napisal Ibsen »Noro«. To je delovalo na ženske kakor kaka revolucija; sklepale so, da je njegova simpatija

na njihovi strani, da jih kliče na boj. A Ibsen je dejal Paulsnu, da v »Nori« ni mislil na nikako tendenco, nego da je vse to prikazivanje resničnega življenja. Nekoliko zatem je izšla »Hedda Gabler«, in ženske so se pesniku zopet nekoliko odtujile. Vsekakor je bil Ibsen mnenja, da ima ženska emancipacija tudi svojo temno stran. L. 1871 je dejal Ibsen v nekem govoru, ko mu je »društvo za ženske interese« priredilo slavnost: »Ženske so, ki bodo rešile ljudska vprašanja; toda rešile jih bodo kot matere, samo na ta način se more to zgoditi in v tem je velika naloga žene.«

Tudi ta veliki mož je bil torej prepričan, da treba človeštvu predvsem dobrih, prosvetljenih ter duševno in telesno krepih mater, potem je napredek zagotovljen sam po sebi.

Včasih so rekali, da so Ibsenove drame neužitne, nerazumljive, nenaravne, polne nenormalnih značajev in čudaških idej. Dandanes pa se sodi o Ibsenovih delih, ki jih prištevajo med klasična svetovnega slovstva, že drugače in sicer z največjim občudovanjem. Ibsen je bil v moderni literaturi nekaj Janez Krstnik, ki je pridigoval evangelij prihajajoče nove literature, glasnik polagoma nastopajočih in sedaj že povsod zmagovitih modernih načel. Tako je danes Ibsen ljubljenec tudi že v izobraženih ženskih krogih. Saj pa ima svetovno slovstvo malo velikih pesnikov, ki bi bili podali v svojih delih toliko najrazličnejših ženskih značajev, kakor umrli norveški pesnik. Kdor je čital vsaj Ibsenove »Stebre družbe«, »Strahove«, »Sovražnika svojega ljudstva«, »Noro«, »Rosmersholm«, »Hedda Gabler«, »Malega Eyolfa«, se bo čudil, kako jasen vpogled je imel Ibsen v najskritejše kotičke ženske duše. Slikal je mlade in stare, deklice, matere, žalostne samice in zločinske ženske nature, mučenice, junakinje in »mrtve duše«, a vselej tako, da stoji pred čitateljem cel človek, zajet iz resničnega življenja sedanjega časa. In resnično častno je za ženstvo dejstvo, ki ga je zapisal o Ibsenu Georges Brandes, slavni estetik:

»Nikdar ni naslikal Ibsen nobene ženske, ki bi ne imela močnega vpliva na moža, ako mu je bila duševno udana.«

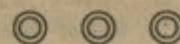
V temni noči.

Temna noč zakraljevala
je sred širnega polja;
ena zvezda le sijala
z daljnega je še neba.

In popotnik, ki mu zadnji
upa žar je v srcu mrl,
radostno v rešilno zvezdo
plahe je oči uprl.

A kdaj nama v temni noči
upa zvezda zažari?
Veter tuli... in v krvavih
kačah se nebo blesti...

F. Studenko.

Perilo.

Pranje in čiščenje perila je za gospodinjo velike važnosti, ker ni dovolj, da je perilo lepo belo, marveč je treba tudi skrbeti, da se perilo pri pranju preveč ne poškoduje. Perice, ki perejo za meščane, devljejo v perilo čestokrat razne razjedlive pomočke, (na pr. apno), ki obelijo perilo brez posebnega truda, a ga tudi v kratkem času popolnoma razjedo, da leze vsaksebi, kakor da je razsekano. Tudi preoster lug ter pretesno ožemanje vničuje perilo.

Zaradi vseh teh vzrokov je pač najbolj priporočljivo, da se pere doma. Kjer to ni mogoče, pa naj gospodinja vsaj gleda na to, da si izbere perico, ki ne uporablja za perilo preostrih pomočkov.

V nekaterih hišah imajo navado, da napravijo komaj na vsaka dva meseca veliko perilo. To je v vsakem oziru nepraktično in nezdravo. Poredko pranje škoduje perilu; tudi ga je treba bolj drgniti, da se ubeli, vsled česar se perilo seveda preje strga. Poleg tega treba pomisliti, da treba tam, kjer peró poredko, veliko zalogo perila, da ne poide pred časom. Že iz teh razlogov je razvidno, da je pogosto pranje samo ob sebi priporočljivo, ker je vsekakor prijetnejše imeti lepo belo perilo zganjeno v omari, kakor pa da trohni umazano po kotih ali v starem zaboju in se lahko naposled še kaj izgubi.

Umazano perilo spravlja vedno na suh, zračen kraj. Če ga hraniš v zaboju, ga večkrat premešaj, da pride tisto na vrh, kar je bilo prej na dnu. Mokre brisače in cunje ter prepotene srajce obesi najprej kam izven sobe, da se posuše, potem šele jih nesi med umazano perilo. Ako leži mokrotno perilo na kupu, dobi plesnive lise, ki jih je težko odpraviti.

Najboljše je, da pereš vsakih 14 dni. Preden namočiš perilo, odberi belo perilo od barvastega, boljše od slabšega ter bolj čisto od zelo zanemarjenega. Preglej perilo, ali nima kakih madežev, ki jih moraš prej odpraviti. Preštej in zapiši vse natanjko v knjižico. Tudi če pereš doma, je dobro, da storiš to zaradi lepšega reda. Natančnost v gospodinjstvu nikjer ne škoduje.

Perilo namoči v čeburu. Bolj zamazano zloži spodaj, tanjše in lepše pride na vrh, ker sicer bi ostala grda voda najdlje na tankem perilu. Pazi, da ne pride prav nič barvastega v čeber. Zalij perilo z mlačno deževnico ali s toplo vodo iz potoka. Samo studenčnica in voda iz vodnjaka nista prikladni za pranje perila, ker trda voda ne razkroji popolnoma nesnage v perilu. Kar je zelo umazanih komadov, jih tudi namili, preden naliješ nanje vode. Dobro je, da priliješ vodi nekaj luga. Perilo naj se namaka pol dne; če torej namočiš zjutraj perilo, ga popoldne prvikrat izperi. V ta namen jemlji kos za kosom iz čebra, namili ga in zmenčaj. Dvojno perilo, kakor hlače, srajce, jopice in

drugo treba namiliti in mencati na obeh straneh. Tu se lahko poslužuješ nagrbljene plošče iz cinka, ali pa opravi mencanje z rokami. Nato izplakni perilo v tekoči vodi, nakar ga zopet namili in izmenčaj. Tako pripravljeno perilo zloži po prejšnji vrsti zopet v čeber, kjer se ima pariti (žehtati). Pokrij perilo z gostim, v čisti vodi namočenim prtom iz debelega platna tako, da visi prt preko čebra na vse strani. — Lug pripravi takole: Na 5 škafov vode vzemi majhen škaf presejanega pepela od drv; najboljši je bukov pepel. Premogov pepel ni za nič, ker pušča na perilu črne madeže. Voda in pepel naj vreta v kotlu kakih 10 minut. Potem začni vlivati vročo pepelnato vodo iz kotla na prt, s katerim je pokrito perilo. Ves debeli pepel bode ostal na prt, skozi platno pa teče le lug, ki ima izpariti perilo. Ko se lug prvikrat precedi skozi pepelnik in napolni posodo s perilom, odpri spodaj čep, da lug spodaj odteče; nalij ga nazaj v kotel, kjer naj iznova zavre. Potem ga zopet vlivaj na perilo, kakor prej. To ponovi 5—6krat. Da lug bolj prekuha perilo, je najboljše, da ga pustiš čez noč pokritega v lugu. Zjutraj ga odtoči, izmenčaj perilo in ga izperi potem v tekoči vodi.

V novejšem času uporabljajo po mnogih krajih tudi Feniksov lug; to je neke vrste sol, kateri je primešanih še nekaj drugih snovi, ki jemljejo madeže iz perila, tkanine pa ne razjedajo. Za navadno perilo se jemlje te soli po 30 gramov na liter vode; ako je perilo zelo umazano, pa 40 gramov. Ko se je sol razgrela, a še ni zavrela, jo vlij najprej nekoliko na perilo, da se ne zapari. Prta ni treba čez čeber. Potem pa zavri ta lug in ga vlivaj prav hitro na perilo, nakar zakrij čeber z lesenim pokrovom. Čez nekaj časa odtoči lug, zavri ga iznova in popari perilo. To parjenje ponovi 4krat; ako je perilo jako umazano, pa 5—6krat. Potem ga pusti zopet čez noč v lugu. Zjutraj odcedi lug in nalij na perilo 3—4 škafe vode. Tudi to vodo odcedi in jo primešaj hladnemu lugu. V tem razredčenem lugu zmenčaj perilo, nakar ga izperi še na vodi.

Ožeto perilo krepko streplji in ga razobesi na vrvi, najbolje seveda na solnce ali pozimi na podstrešje, ako ne zmrzuje preveč. Hud mraz škoduje perilu. Zmrzlega perila ne jemlji z vrvi, dokler se ni otajalo, da ga ne zlomiš.

Povsod ne morejo perila pariti, ker nimajo priprave kuhinje in kotle. Zato ponekod perilo kuhajo. To se zgodi, ko se prvikrat izpere in namili. Deni ga v kotel ali v velik lonec v lug, kjer ga prekuhaj. Kuhano perilo pa ne sme ležati v lugu, nego ga prav kmalu zmenčaj in na vodi izplakni. Če bi moralo stati kuhano perilo čez noč, nalij nanje čiste vode. Nekatere gospodinje uporabljajo namesto pepela sodo, ki pa je škodljiva perilu, ker ga razjeda.

Finó in ne zelo umazano perilo namoči v mehko vodo, zmenčaj ga in ga deni v vrelo milnico, kateri

prideni boraksa (na 40 litrov vode dve pesti boraksa). Perilo pusti nekaj časa v milnici, potem ga zmenčaj in ga izplakni najprej v mlačni, potem v mrzli vodi.

Tanke letne obleke, fine ovratnike i. dr. zmenčaj le nalahno, da jih ne poškoduješ. Kar je namenjeno za večer, na pr. za kak ples, — tega ne plavi, ker je videti vse višnjevkastobelo pri luči sivkasto.

Nekatere gospodinje primešajo milnici, v kateri kuhajo platneno in volnato perilo, nekoliko čistega petroleja, ki res olajša in pospeši delo; ni ga namreč treba tako zelo mencati, pa je vseeno belo. Navadno se računa na 20 litrov vode 20—30 dg navadnega mila in 3 žlice čistega petroleja. V tej vodi se kuha perilo četrte ure, potem ga izmenčaj in izplakni najprej v mlačni, potem v mrzli vodi.

Perilo, ki je ležalo dolgo časa v omari in je dobilo vsled tega rumenkasto barvo, obeliš takole: Pusti spinjeno mleko več dni stati, da se popolnoma skisa. Potem namakaj v tem mleku perilo nekaj časa, (finejše manje, debelejše dalje časa), nakar ga dobro izmenčaj, najprej v spinjenem mleku, kjer se je namakal in potem v mlačni milnici in končno ga izplakni v tekoči vodi in ga obesi. Ako perilo ni še popolnoma belo, pa ponovi to ravnanje. — Pozimi razgrni tako orumenelo perilo po snegu, kadar sije solnce nanje. Sneg in solnce ga bosta obelila. Ako to ni mogoče, pa napolni škaf s snegom in namakaj v njem perilo nekaj ur, potem ga operi.

Barvastega ali pisanega perila: obleke, predpasnikov i. dr. ne namakaj nič, marveč ga takoj zmenčaj v gorki milnici ali v gorkem lugu. Nikdar pa ne smeš barvastega perila kuhati, četudi morda misliš, da je stanovitne barve. Zlasti pa mora biti belo in barvasto perilo pri pranju strogo ločeno. — V milnici zmencano perilo mokro izplakni ob tekoči reki ter ga takoj obesi v senco. Če leži barvasto perilo mokro in zvito nekaj časa na kupu, postane progasto.

Če je perilo zelo občutljive barve, je dobro, da razstopiš v milnici malo galuna, ki ne razjeda barve. Za rudeče, rožnato, vijoličasto in rumeno perilo prilij lugu $\frac{1}{4}$ jesiha, ki ohrani barve neizpremenjene. Ako je živorudeče perilo obledelo, prideni zadnji vodi v kateri ga splakuješ, jesiha, pa bo dobilo zopet prvotno barvo. Za perilo zelene, modre in sive barve prideni poleg jesiha zadnji vodi tudi še malo plavila, ki ga dobiš v prodajalni v steklenicah.

Zelo umazano barvasto perilo deni v škaf ter ga poškrpi s tekočino iz enega dela bencina in dveh delov salmijakovega cveta; na to nalij toliko mehke vode, da bo popolnoma pokrila perilo, ki ga pusti tako čez noč. Naslednjega jutra ga zmenčaj v milnici ter izplakni v tekoči vodi. Barva ti ostane neizpremenjena.

Za nankingško blago raztopi v sveži vodi pest soli ter namakaj v njem obleko iz nankinga

24 ur; potem jo izmenčaj v milnici in jo izplakni v tekoči vodi.

Dandanašnji naravoslovci presojajo kulturo narodov po tem, koliko se porabi pri kakem ljudstvu mila. Reči pa moremo tudi, da čim večja skrb za perilo kaže tem višjo kulturo. *Ivanka Smrekarjeva.*

Iz ženskega sveta.

Slovenke — gimnazistke. V Ljubljani študira letošnje šolsko leto 10 Slovenk na gimnaziju in v Kranju dve. Naučni minister je izjemoma dovolil, da smejo ta dekleta študirati kot privatistke na prvem državnem gimnaziju v Ljubljani. Poslušati pa smejo v šoli samo dva predmeta: zemljepis in naravoslovje. Vse druge predmete se uče učenke privatno pri različnih profesorjih. Vsekakor je napredek, da so se začela posvečati tudi dekleta gimnazijskim študijam, toda smešna je ta od strani ministrstva dovoljena koncesija ženskemu študiju. Če smejo biti deklice pri dveh predmetih poleg dečkov, zakaj bi ne smele biti še pri ostalih? Smo pač v Avstriji!

Slušateljice praške univerze. Letos je vpisanih na filozofski fakulteti 24 rednih in 94 izrednih slušateljic ter 85 hospitantk; na zdravniški fakulteti je 8 rednih in 15 izrednih slušateljic, na pravniški fakulteti pa je 6 hospitantk.

Žena — varuhinja. Zveza avstrijskih ženskih društev, katere sedež je na Dunaju, se je že mnogo potezala za to, da bi tudi ženske smele biti varuhinje ter bi imele poleg vrhovnega varuštva tudi udove oblast nad svojimi otroci. Če umrje danes v rodbini oče, nima njegova žena nad njegovimi in svojimi otroci pravzaprav nikake oblasti in nima pravice ukrepati glede otrok kaj važnejšega. Postavijo jej oziroma njenim otrokom varuha in ta ima odslej prvo besedo, medtem ko ima n. pr. udovec vso pravico nad svojimi otroci. 192 § avstr. zakona ženskam ne pripušča, da bi bile varuhinje. Nedavno je napravil sodni tajnik dr. Jeřicka v Brnu v tem oziru izjemo in je imenoval gdč Angelo Tarischovo in gospo Sinaibergerovo za varuhinji dveh osirotelih deklet, ker je spoznal v večletni praksi in po mnogih izkušnjah, da je jako težko dobiti deklicam moškega varuha, ki bi se zavedal svojih dolžnosti napram mladoletnim varovankam in bi jih izvrševal v polni meri. Višje drž. sodišče v Brnu pa je odredbo dr. Jeřicke uničilo in Jeřicko kaznovalo s tem, da mu je vzelo varuški referat. Državni poslanec dr. Ofner je zaradi tega postopanja brnskega sodišča v državnem zboru interpeliral naučnega ministra, ki je odgovoril s tem, da je obljubil

za prihodnjo jesen predložiti parlamentu načrt novega varuškega zakona.

Ženski študij na Francoskem. Kakor poroča statistika, študira na Francoskem 2264 žensk; in sicer je 86 juristik, 454 medicink, 1088 filozofk, 55 lekarničark in 305 drugih slušateljic praktičnih ved 267 medicink in 9 farmacevtk študira privatno.

Zavednim gospodinjam.

Gospodinje, ki imate v rokah ves denar, ki ga rabite v svojem gospodinjstvu, lahko zelo veliko storite v povzdigo naše industrije. Segajte le po tem, kar stavi v promet narodni podjetnik, kar je dobrega naredila roka slovenskega delavca! Konsum je pogoj vsakega podjetja, in ako raste konsum, vzdiguje se tudi dotično podjetje. Naše slovenske pokrajine konsumirajo cikorijo v velikanski množini. Žal, da se rabi marsikje le tuj izdelek, akoravno imamo narodno podjetje te stroke, ki proizvaja blago najboljše kvalitete pod znamko Zvezdna cikorija. Tu je prva prilika, da pokažete svoje narodno prepričanje, da obrnete hrbet naši narodnosti sovražnemu tujcu in kupujete narodno blago. Koliko delavnih slovenskih rok dobi na ta način dela, koliko zasluška ostane med domačim delavstvom, koliko delavskih družin bo tako trpelo manj pomanjkanja! To je tehten vzrok, zakaj naj podpiramo z nakupovanjem tega blaga domačo industrijo, in zakaj ne smemo podpirati tujca, ki odnaša skupiček iz dežele ter ga uporablja proti naši domovini. Slovenska mati! Ti ljubiš svojo deco, skrbiš zanjo, da jo odgojiš v narodnem duhu in da jej vcepiš ljubezen do slovenske govorice in do slovenskega naroda. Bodi svojim otrokom dober vzgled! Podpirajte le podjetnika, ki podpira slovenska narodna društva ter obrača svoj dobiček na korist vsega naroda! Izku-piček »Zvezdne cikorije« gre v korist nam vsem! Zatorej, gospodinje, segajte le po tej cikoriji v škatljicah, ki imajo čez svojo dolgost našo trobojnico. S tem boste koristile naši narodni stvari največ. Le ako kupujete narodno blago, kažete svojo »narodnost«, od česar ima korist narodni podjetnik, slovenski delavec, narodna stvar! I. jugoslovanska tovarna kavinih surogatov v Ljubljani je narodno podjetje, ki zaslужuje naše polno zaupanje, ker izdeluje z lastnim kapitalom brez Židov in Nemcev z lastnimi slovenskimi delavci domač slovenski izdelek vzorne kakovosti in najboljšega okusa.

Maggi jeva zabela
izboljšša

Dobiti je v vseh trgovinah z delikatesami in kolonijalnim blagom kakor tudi v drogerijah

okus raznih juh, omak itd.

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje kaznjivo.

Edino pravi je le Thierry-jev balzam

z zeleno znamko z nuno.

12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.—

Thierry-jevo centifolijsko mazilo

za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe itd. 2 lončka K 3.60.

Razpošilja le proti predplači ali po povzetju.

Obe ti dve domači sredstvi sta kot najboljši splošno znani in svetovno slavni.

Naročila je nasloviti na

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah. Brošure s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

tovarna mila in maščobnih izdelkov v Kranju

priporoča kemično čista mila vseh vrst.

Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav uspešno z vsakim tujim proizvodom.

Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Novo rastlinsko mazilo za prsi

Najnovejša iznajdba iz prirodnin. Trdnota, razvitek in obnovitev nedrij. Bujnost prsi. Rabi se samo zunajno. Zdravniško preizkušeno. Cena lončku z navodilom 3 K in 5 K, poštnina 70 v. Moje lepoto mazilo lilijska da koži mladostno svežost, pomaga gotovo proti pegam in nečisti koži. Cena lončku K 1, milo 70 vin., puder K 1. Prodaja in razpošilja gospa Katarina Menzel, Dunaj, XVIII., Schulgasse 3. I nadstr. 22.

Moški in ženski čevlji

od gl. 2'90 naprej. — Prave ruske galoše, gamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch

zastopnica Mödliške tovarne za čevlje v Ljubljani, Špitalske ulice šte. 9